

➤ 00

αρχιτέκτονες

Περιοδική έκδοση του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ / Περίοδος Γ / Τεύχος 00 / Μάρτιος 2013

Σελίδα 3
News later

Σελίδα 4
Κουρτέτο
για 4 φτυάρια

Σελίδα 6
Οικονομική κρίση
ή ευκαιρία βαθιάς
περισυλλογής;

Σελίδα 8
RE-USE
Architecture

Σελίδα 11
oscar niemeyer
προμηθεϊκές
καμπύλες

Σελίδα 13
Números Rojos:
Elemental

Σελίδα 16
Ατζέντα

Έπρεπε λοιπόν να κάτω να σκεφτώ...

Κάτι ευφάνταστο, επιστημονικό, να περιέχει λέξεις ιδιαίτερες, ιδέες πρωτοποριακές, με επιστημονική χρεία.

Να μιλάει για την πρωτοποριακή αρχιτεκτονική και την σπουδαία πολεοδομία, για ενέργεια και αειφόρο ανάπτυξη, για επιστημονικό έργο και συνδικαλιστικούς αγώνες, να καταγράφει το κλίμα των ημερών, τις δυσκολίες της περιόδου, τους αγώνες των αρχιτεκτόνων.

Έπρεπε να τα συνθέσω και να βγει ένα κείμενο «...της Προέδρου...»

Ήταν βαρύ και δύσκολο, ή μάλλον μου ήταν δύσκολο, γιατί δεν θα ήταν αληθινό.

Αυτό που ήθελα να γράψω, σε αυτές τις λίγες γραμμές του τεύχους 00 της Γ' περιόδου, αυτό που ήθελα να πω στο κόσμο, είναι ότι ο ΣΑΔΑΣ-Πανελλήνια Ένωση Αρχιτεκτόνων είναι εδώ.

Ότι τουλάχιστον σε αυτό το κομμάτι τα κατάφερε.

Ένα χρόνο μετά την απουσία, κατάφερε την επανέκδοση του εντύπου του **αρχιτέκτονες**.

Μέσα στο γενικότερο κλίμα κρίσης και ύφεσης, όπου οι δυνατότητες μειώθηκαν και οι οικονομικές προσφορές εξαντλήθηκαν, βρήκε λύσεις και ενδιαφέρον από τους ανθρώπους του να αντιμετωπίσει την πρόκληση.

Κατάφερε μέσα από ένα νέο σχήμα να βρίσκεται παντού, με μια νέα ιδέα να βρίσκεται κοντά σε όλους, με όρεξη και ανανέωση να παίρνει θέση, να ενημερώνει και να δίνει τη δυνατότητα σε ένα διαρκή διάλογο με την κοινωνία, σε ένα διάλογο για την πόλη...

Σημασία λοιπόν έχει ότι οι **αρχιτέκτονες** είναι πάλι εδώ, κοντά στην κοινωνία, με ελεύθερο πνεύμα, έξω από στεγανά, με πολυμορφία στις ιδέες και στις προσεγγίσεις.

Έτοιμοι να αναλάβουμε τις ευθύνες μας, να καταθέτουμε τις απόψεις μας και όταν διαφωνούμε να έχουμε τη δυνατότητα να δημοσιοποιούμε την διαφωνία μας.

Οι **αρχιτέκτονες** ξανακυκλοφορούν, ανανεωμένοι και αισιόδοξοι για το μέλλον τους.

Όλα τα άλλα ας μείνουν για τα Δελτία Τύπου, τις Ημερίδες, τις επίσημες διαλέξεις, την κριτική στην κεντρική εξουσία...

Μυρτώ Δεσποτίδου

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΩΝ ΑΝΩΤΑΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ ΕΝΩΣΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ
Βρυσακίου 15 και Κλάδου, 105 55 Αθήνα, τηλ.: 210 3215 146, fax: 210 3215 147
e-mail: sadas-pea@tee.gr • www.sadas-pea.gr

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ

Πρόεδρος: **Μυρτώ Δεσποτίδου**, Αντιπρόεδρος: **Άγγελος Βακαλόπουλος**, Γεν. Γραμματέας: **Μιχάλης Τζάρας**, Ειδ. Γραμματέας: **Νίκος Κουρέτας**, Ταμίας: **Μαρία Φραντζή**
Μέλη: **Δαμιανός Αμπακούμκιν**, **Αφροδίτη Αυγερινού**, **Κώστας Βουρεκάς**, **Τόνια Κατερίνη**, **Βιβιάννα Μεταλλινού**, **Γιάννης Πάνου**, **Πόπη Παπαντωνίου**, **Όλγα Πάππα**, **Γιώργος Πλατσάκης**, **Πέτρος Συναδινός**

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ακριβή Αναγνωστάκη, **Κάρολος Γαλανός**, **Διονύσης Καννάς**, **Νεκτάριος Κεφαλογιάννης**, **Αλέξανδρος Κλειδωνάς**, **Γεωργία Κότσαρη**, **Ειρήνη Κουφέλη**, **Παναγιώτης Κουμουνδούρος**, **Αμαλία Κωτσάκη**, **Έλενα Λαϊνά**, **Μιχάλης Λεφαντζής**, **Άννα Μελανίτου**, **Βασιλική Παναγιωτοπούλου**, **Ελένη Χρηστέα**

Γραμματεία Σ.Ε.: **Στέλλα Ρίζου**

ΕΞΩΦΥΛΛΟ Φωτομοντάζ φωτογραφιών των Τηλέμαχου Ευθυμιάδη και Οδυσσέα Γαλινού-Παπαρούνη

“αρχιτέκτονες”

Περιοδικό του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Διπλωματούχων Ανωτάτων Σχολών Πανελλήνια Ένωση Αρχιτεκτόνων

Στηρίξτε την έκδοση του περιοδικού “αρχιτέκτονες”

- Εγγραφείτε στον Σύλλογο
- Εξοφλείστε τις συνδρομές σας στον ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ
- Προχωρήστε σε δωρεά στον ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ

20,00€

(ετήσια συνδρομή)

30,00€

(εγγραφή και συνδρομή)

20,00€

(εγγραφή και συνδρομή για τους συναδέλφους που έχουν αποκτήσει το πτυχίο τους την τελευταία πενταετία)

Εάν επιθυμείτε να παραλαμβάνετε το περιοδικό στον χώρο σας:

- Για τα μέλη του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ 12 € για 10 τεύχη
- Για τα μη μέλη 20 € για 10 τεύχη

ΕΓΓΡΑΦΕΙΤΕ στη λίστα αποστολής άμεσα:

- Είτε με καταβολή του αντίστοιχου ποσού του/ης ενδιαφερόμενου/ης απευθείας στα γραφεία του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ, Βρυσακίου 15, Μοναστηράκι 105 55 - Αθήνα, τηλ. 210 3215146
- Είτε με κατάθεση στον τραπεζικό λογαριασμό της ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ 146/480197-02 με δικαιούχο ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ, και αποστολή συνημμένα, του σκαναρισμένου τραπεζικού παραστατικού στο e-mail: sadas-pea@tee.gr ή με fax στο 210 3215147

News later*

γράφει η **Βασιλική Παναγιωτοπούλου**

Τα νέα που έχουν ειπωθεί στο παρελθόν, καλύτερα να τα ακούσουμε αργότερα

Το κενό του σήμερα να δούμε

πώς θα το καλύψουμε

με τι υλικά θα κτίσουμε το παρόν του μέλλοντός μας

με τα ξερά κλωνάρια της γέρινης ελιάς του χωριού

ή με τα σπαράγματα από τα ερείπια των ολυμπιακών κουφαριών

Μια διαγώνια ανάγνωση της ατμόσφαιρας των προηγούμενων περιόδων και τευχών του ιστορικού περιοδικού του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ, προεικονίζει τα σημερινά «ερείπια» και προοικονομεί το γίνεσθαι στο θολό τοπίο του αύριο.

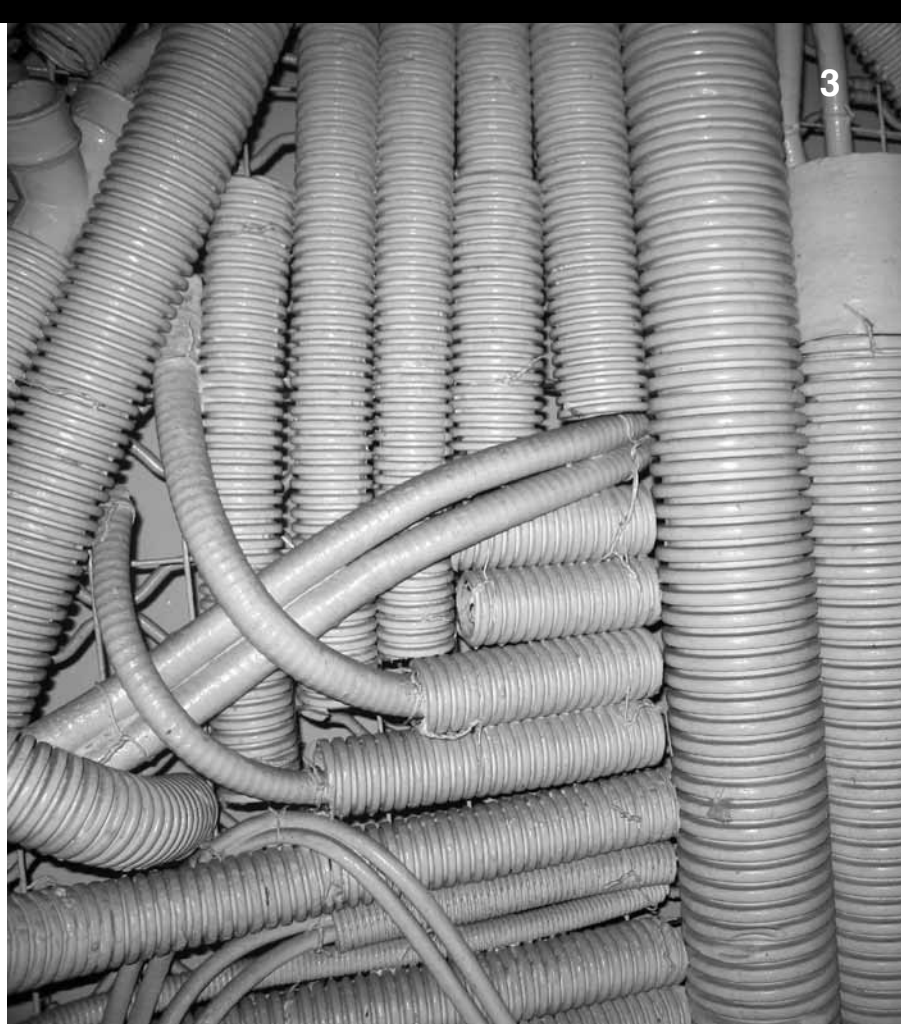
Η προηγούμενη διατύπωση, πατάει επάνω σε όλα εκείνα τα πολύπλευρα θεωρητικά και εφαρμοσμένα εργαλεία με τα οποία η αρχιτεκτονική, καθώς και τα ιστορικά διακυβεύματα: η πόλη, ο δημόσιος χώρος, η κατοίκηση, το τοπίο, μας έχουν απασχολήσει στο παρελθόν, ως επιστημονική κοινότητα αλλά και ως επαγγελματικό κλάδο. Στις παλιότερες συγκυρίες ορθώθηκαν, –είτε από καταστατική σωφροσύνη είτε από πρωτοποριακή ενάργεια–, φωνές, αναλύσεις, στοχεύσεις, τις οποίες δίκαια στο σήμερα αξίζει να υπογραμμίσουμε ως «το χρονικό ενός προαναγγελθέντος θανάτου».

Με όσο κουράγιο απομένει, ως συλλογικότητα επαν-εκκινούμε την έκδοση. Για λόγους υπαρξιακής επιβίωσης, ιστορικής καταγραφής της πραγματικότητας, σχεδιάζουμε στο αυριανό σήμερα. Για ένα μέλλον που δεν είναι εύκολο να περιγράψουμε με ακρίβεια και που πιθανώς να μην τολμάμε κιόλας. Για να στηρίξουμε τη ζήση μας σε τούτον τον τόπο.

Η κρίση, πώς την ακουμπάμε; Πώς θα απαντήσουμε μέσα από την εργασία και την επιστημοσύνη μας στις κοινωνικές ανάγκες;

Ο δημόσιος χώρος και τα «κοινά αγαθά», η πόλη και τα τοπικά κινήματα, η κατοίκηση ως κοινωνικό αποτύπωμα, το περιβάλλον και η θεσμοθέτηση περιοχών προστασίας, η εκπαίδευση, ο χώρος της πανεπιστημιακής κοινότητας, το φύλο, τα στερεότυπα, η διαφορετικότητα, η πολυπολιτισμικότητα, οι ακραίες συμπεριφορές, η τέχνη, η πολιτική, συγκροτούν το ευρύτερο πεδίο του ενδιαφέροντος μας.

Η σαρωτικά διογκούμενη ανεργία, που όπως όλους, πλήττει ασφυκτικά τον κλάδο, δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί με ευκολογία. Απαιτείται συσπειρωμένη κινητικότητα, ευρηματικότητα. Η ματιά όντας διερευνητική, αξίζει να κατευθυνθεί σε συλλογικά σχήματα. Δομές συνεταιρίζεσθαι με ηθική αμοιβαιότητα, να διερευνηθούν ως εναλλακτικές διέξοδοι απασχόλησης δυναμικά παρατιθέμενες, έξω από τα προαποφασισμένα «κουτάκια» και απέναντι στο μονής κατεύθυνσης πελατειακό σύστημα παραγοντισμού και εξάρτησης.

Απαιτείται επανασχεδιασμός, επανα-νοηματοδότηση.

Ποιες μέθοδοι, ποια θεωρητικά εργαλεία, ποιες πρακτικές θα ενεργοποιήσουμε για να προσεγγίσουμε τα ζητούμενα; Υπάρχουν έτοιμες απαντήσεις; Μπορούμε να δημιουργήσουμε καινούργιες επανεκτιμώντας, σχεδιάζοντας συλλογικά το πεδίο δράσης, αναποδογυρίζοντας το κάδρο, αναλαμβάνοντας ρόλο διαμεσολάβησης, ρόλο ιχνηλάτη μέσα σ' ένα κοινωνικό ιστό που χάνει τις σταθερές, την εργασία, την επικοινωνία, την αξιοπρέπεια, την ισορροπία του;

Το περιοδικό, στην κρίσιμη εποχή στην οποία μόλις εισερχόμαστε, οφείλει να γίνει ο τόπος θέσεων και αντιθέσεων, καταγραφών και προτάσεων, αλλά κύρια δράσεων, κινητοποίησης, συλλογικότητας ενός ευρύτερου κόσμου που το ζητά, σε μια προσπάθεια ανάδειξης του τοπικού ως προνομιακό πεδίο έκφρασης, και επεξεργασίας διαδρομών διεξόδου, αλλά και του υπερ-τοπικού πλαισίου μέσα στο οποίο διαμορφώνονται άλλης κλίμακας δομές πιο περίπλοκες.

Τα όρια συνθλίβονται, μετακινούνται. Καλούμαστε να καλλιεργήσουμε εκείνη την πνευματική διάκριση, απόσταγμα της παράδοσής μας, με πραγματική ανησυχία για τον τόπο σήμερα, για την ανάδυση μιας γλώσσας της οποίας το αλφάβητο θα μας συνέχει. Με την απαιτούμενη «συμπληρωματικότητα» –δεν μπορούμε να επιλέξουμε το ένα έναντι του άλλου–, να μεταβούμε, από την αφηρημένη έννοια, στη θεμελίωση ενός «σημερινού» αρχιτεκτονικού συντακτικού, δομημένου με «κοινωνική ύλη». Να περάσουμε, με βάσανο και τόλη, σε μια σύγχρονη εικονογραφία μιας πόλης-κοινωνίας των πολιτών.

Να σχεδιάσουμε το μέλλον ως συνεταιρισμός «εθελοντών» μια πράξης απόλυτα συνθετικής και συμμετοχικής.

(*) Ο τίτλος προήλθε από ένα παιχνίδι λέξεων, ψάχναμε να δούμε τι θα μπορούσε να περιέχει ένα News Letter, και η κακή προφορά μου, οδήγησε στο News later

Κουαρτέτο για 4 φτυάρια*

γράφουν οι **Ακριβή Αναγνωστάκη**
και **Αλέξανδρος Κλειδωνάς**

Αποκλεισμός, αυτοσχεδιασμός, συμμετοχικός σχεδιασμός

Όποτε διατυπώνεται ο όρος *συμμετοχικός σχεδιασμός*, το σύνθημα είναι η σκέψη να κατευθύνεται είτε προς το αντικείμενο δεκαετιών επισταμένης έρευνας σε μεθόδους σχεδιασμού, κάτι που αναπτύχθηκε ιδιαίτερα μετά από τη δεκαετία του 1960 στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ, είτε προς τις προσπάθειες διαχείρισης της οικιστικής παραγωγής στις χώρες της Λατινικής Αμερικής, όπου τα κοινωνικά προβλήματα είναι μεγάλα και η κρατική μέριμνα μικρή.

Ο συμμετοχικός σχεδιασμός δεν μπορεί να οριστεί μονοδιάστατα ή με τρόπο απόλυτο. Κατ' αρχήν, για να έχει νόημα και αξία η συμμετοχή χρειάζεται να είναι όσο το δυνατόν πιο ευρεία και αντιπροσωπευτική και να αφορά σε θέματα, τα οποία επηρεάζουν ευρύτερα τμήματα του πληθυσμού. Έτσι, ο συμμετοχικός σχεδιασμός μπορεί να σχετίζεται με το περιβάλλον, τη χωροταξία, την πολεοδομία, τον αστικό σχεδιασμό. Επίσης, μπορεί να συμπεριλαμβάνει άπαντες: την Πολιτεία, που ελέγχει

τα θεσμικά μέσα· τους ειδικούς, που διαθέτουν επιστημονική γνώση και τη θέτουν στην υπηρεσία του κοινού συμφέροντος· τους πολίτες, οι οποίοι αντιμετωπίζουν προβλήματα και αναζητούν λύσεις. Όμως, τα επίπεδα, ο τρόπος και ο βαθμός συμμετοχής αλλά και οι ρόλοι, τους οποίους αναλαμβάνουν οι ίδιοι οι συμμετέχοντες, είναι πολλών και ποικίλων τύπων και μορφών.

Στη χειρότερη περίπτωση, οι σχετικές διεργασίες περιορίζονται σε μια πιο παθητική συμμετοχή, όπου οι προτάσεις των πολιτών δεν είναι δεσμευτικές για τις τελικές αποφάσεις, οπότε έχουμε να κάνουμε με μια περιορισμένη ομαδική διαδικασία, η οποία οργανώνεται και διεξάγεται από πάνω προς τα κάτω. Στην καλύτερη περίπτωση, η κοινή δράση ή / και η ταύτιση των φορέων πραγματοποίησης ενός έργου και των ανθρώπων, που πρόκειται να το χρησιμοποιήσουν, έχει ένα αποτέλεσμα, το οποίο όλοι σχεδόν έχουν συνδιαμορφώσει και για το οποίο οι περισσότεροι νιώθουν ικανοποιημένοι καθώς πρόκειται για μια συμμετοχική διαδικασία οργανωμένη και εκτελεσμένη από κάτω προς τα πάνω.

Στην Ελλάδα, αν και υπήρξε μια προσπάθεια από το κράτος να ανοίξουν ορισμένες διαδικασίες λήψης αποφάσεων με σημαντικότερο παράδειγμα τη χωρίς αποτέλεσμα θέσπιση των Πολεοδομικών Επιτροπών Γειτονιάς (άρ. 30, ν. 1337/1983), τελικά τα πιο κοντινά στους πολίτες όργανα, που αποφασίζουν για λογαριασμό τους, είναι οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης και από εκεί και πέρα οι γραμματείες των υπουργείων αλλά και τα διοικητικά συμβούλια ιδιωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων. Σε κάθε περίπτωση, η υποτιθέμενη συμμετοχή εξαντλείται στις διαβουλεύσεις και στις γνωμοδοτήσεις των αρμόδιων θεσμικών οργάνων, των επιστημονικών επιτροπών και των ειδικών συμβούλων, που

Πάρκο στη συμβολή των οδών Κύπρου και Πατησίων
πηγή: <http://kinisikatoikonektou.wordpress.com>

Βίλα Αμαλίας, Αχαρνών και Χέυδεν
πηγή: <http://villa-amalias.blogspot.gr>

Πάρκο στη συμβολή των οδών Ναυαρίνου και Χ. Τρικούπη
πηγή: <http://parkingparko.blogspot.gr>

λειτουργούν υποκαθιστώντας τις ομάδες των απλών πολιτών με ομάδες ειδημόνων.

Αυτή η τακτική αποκλεισμού σε συνδυασμό με τις σύγχρονες κοινωνικές, οικονομικές εξελίξεις έχει πυροδοτήσει μια σειρά δράσεων, οι οποίες με άξονα τη διεκδίκηση δημόσιου χώρου αναζητούν εναλλακτικούς τρόπους διαχείρισης και διάθεσης ευρύτερων κοινωνικών αγαθών. Από κάτω προς τα πάνω, οι αντιδράσεις στις διάφορες κρατικές ή ιδιωτικές δεσμεύσεις και επιταγές παίρνουν τη μορφή οργανωμένων δικτύων αλληλεγγύης, καταλήψεων, και άλλων μορφών κοινωνικής πάλης, που ενίοτε κρίνονται παράνομες. Αλλά και από πάνω προς τα κάτω, η ιδιωτική πρωτοβουλία στο όνομα του κοινού συμφέροντος και με πρόσχημα συχνά τη συμμετοχή πολιτών διεκδικεί μερίδιο του δημόσιου χώρου αξιοποιώντας τα θεσμικά μέσα ή ακόμη και τα κενά της πολιτείας.

Καθώς όμως η υπόθεση του πολεοδομικού, περιβαλλοντικού και χωροταξικού σχεδιασμού είναι πρωτίστως πολιτική, το ζήτημα της εξουσίας, δηλαδή το ποιοι ελέγχουν τις διαδικασίες και με ποιους τρόπους, είναι κεντρικό. Ο συμμετοχικός σχεδιασμός ως συλλογική διάδραση χρειάζεται μια ριζωματική, οριζόντια δομή ώστε να καθιστά ελεύθερη την πληροφόρηση και ανοιχτό τον διάλογο. Στις καταλήψεις και στις επιμέρους αγωνιστικές δράσεις, που συχνά αντιμετωπίζουν την κρατική καταστολή, πραγματοποιούνται προσπάθειες προς αυτήν την κατεύθυνση μέσω συλλογικών διαδικασιών λήψης αποφάσεων και αυτοσχέδιων, συνεργατικών πρακτικών. Ωστόσο, στο επίκεντρο της κριτικής, που τους ασκείται, δεν τίθεται η ενδεχόμενη αποτελεσματικότητά τους αλλά το ότι δρουν αυθαίρετα, κριτική που ενισχύεται και από το γεγονός πως τέτοιες πρακτικές τείνουν να παρακάμπτουν όσους αγνοούν ή θυσιάζουν το συλλογικό συμφέρον προς όφελος του ιδιωτικού. Επιπλέον, το πρόβλημα εντείνεται καθώς σε κάποιες περιπτώσεις οι ανάλογες δράσεις δεν στοχεύουν στην ίδια τη διαδικασία σχεδιασμού παρά σε επιμέρους ζητήματα.

Από την άλλη, ακριβώς επειδή υφίσταται έλλειμμα δημοκρατίας στον σχεδιασμό και με σύμμαχο τη γραφειοκρατία, μια συγκαλυμμένη

αυθαιρεσία λειτουργεί με τρόπο νομιμοποιημένο στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Έτσι, μολονότι οι σχετικές δράσεις τυπικά δεν εναντιώνονται στην πολιτεία, ουσιαστικά την υποκαθιστούν και την παρακάμπτουν παρακάμπτοντας ταυτόχρονα και τους ίδιους τους πολίτες. Παρ' όλα αυτά, τέτοιες πρωτοβουλίες συνήθως διατείνονται πως κινούνται με γνώμονα το συλλογικό συμφέρον και στη βάση έγκυρων επιστημονικών γνωμοδοτήσεων και αποφάσεων. Όμως, γενικότερα, πρόκειται για στενές ιδιωτικές πρακτικές αποστασιοποιημένες από τα πραγματικά προβλήματα και την καθημερινότητα των πολιτών.

Έτσι, κάπου στη μέση βρίσκονται εγκλωβισμένοι όσες και όσοι διεκδικούν να εισακουστεί η άποψή τους στους αρμόδιους για τον σχεδιασμό φορείς, αξιοποιώντας τη μοναδική ίσως δυνατότητα παρέμβασης που ανέχεται η Πολιτεία: αυτή της διαμαρτυρίας. Έως πότε;

(*) Ο τίτλος αναφέρεται στο έργο *Σύνθεση Νο. 9* (1969) του Αφροαμερικανού μουσικού Anthony Braxton

1η ΕΚΘΕΣΗ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΥ
ΕΡΓΟΥ στην Αττική

ΣΑΔΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΩΝ ΑΝΩΤΑΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

5 ΑΠΡΙΛΙΟΥ - 3 ΙΟΥΝΙΟΥ 2013

ΝΕΑ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ
Μεγ. Αλεξάνδρου και Μυλλέρου, Μεταξουργείο

Οικονομική κρίση ή ευκαιρία βαθιάς περισυλλογής;

γράφει ο **Κάρολος Γαλανός**

Μια Υποθετική Αλήθεια...

Έστω ότι μέσα από τους προβληματισμούς και τις αναζητήσεις των δεκαετιών '60 και '70, η τάση στα αρχιτεκτονικά πράγματα οδήγησε τους αρχιτέκτονες των επόμενων δεκαετιών μέχρι και σήμερα, στην υλοποίηση αρχιτεκτονικών συνθέσεων που σχετίζονται με την κριτική αναζήτηση στις ανθρωπιστικές επιστήμες.¹ Εστιάζοντας λοιπόν στο κοινωνικό-οικονομικό φόντο της Αθήνας εκείνης της περιόδου, και συγκρίνοντας τα πράγματα τότε και σήμερα, ο σκοπός αυτού του άρθρου πηγάζει από το ενδιαφέρον για τα εμβληματικά κτήρια, που δημιουργήθηκαν εκείνη την περίοδο με σκοπό να δομήσουν το γόητρο της πόλης-Αθήνα.

Πιο συγκεκριμένα...

Μέσα στο τοπίο *ασυνέχειας* της «Νέας» Αθήνας, το τοπίο της «Μοντέρνας» δομήθηκε σε μια περίοδο όπου παρατηρείται μεγέθυνση και διαρθρωτικές μεταβολές στην ελληνική οικονομία. Με την εμφάνιση νέων εμβληματικών κτηρίων-landmarks, που κατασκευάστηκαν με ιδιωτικά κεφάλαια ή με δημόσια, αποτέλεσμα χορηγιών σε δημόσια γη ή επακόλουθο ιδιωτικών πρωτοβουλιών, παρατηρείται η ανακατάταξη της φυσιογνωμίας της πόλης²

καθώς και η απόπειρα μετατροπής της σε πρωτεύουσα της μοντέρνας Ελλάδας.

Μοντερνοποίηση άνευ όρων ή τάσεις της κάθε εποχής...

Μέσα στη φανταστική ατμόσφαιρα της φονκτιοναλιστικής μητρόπολης του μοντερνισμού, το Παρίσι στην ταινία *Play time*, του Jacques Tati (1967), αναπαρίσταται ως μια πόλη με απόλυτη συνοχή, ρυθμισμένη στις ανάγκες της μοντέρνας ζωής των ανθρώπων που την κατοικούν. Μέσα σε ένα αστικό τοπίο που χαρακτηρίζεται από τη μορφολογική ομοιογένεια των κτηρίων που το αποτελούν, η έκπληξη για τον θεατή έρχεται όταν για λίγα δευτερόλεπτα, αντικατοπτρίζεται ο πύργος του Eiffel στη γυάλινη πρόσοψη ενός κτηρίου. Είναι η μια από τις δύο μοναδικές στιγμές στην ταινία, όπου δίνεται η δυνατότητα στον θεατή να αντιληφθεί-αισθανθεί την πόλη του Παρισιού όπως τη γνωρίζει σήμερα, με τα τοπία του, landmarks, και τα «κτήρια γοήτρου»³ του. Αντίθετα με τη μοντέρνα εκδοχή της πόλης του Παρισιού, στη ταινία του J. Tati, όταν κάποιος περιπλανιέται στο κέντρο της Ελληνικής πρωτεύουσας, αντιλαμβάνεται ότι η μοντερνοποίηση – δυτικοποίηση,⁴ στη περίπτωση της Αθήνας, ήρθε από σημειακές

Η εμβληματική πρόσοψη του κτηρίου Φιξ από τους αρχ. Τ.Χ. Ζενέτος, Μ. Αποστολίδης 1957-59, συμβάλει στην εικόνα της τότε μοντέρνας Αθήνας
πηγή: Από το αρχείο του καταλόγου Landscapes of modernisation

Το κτήριο Φιξ ως ιστορικό κτήριο στο κέντρο της πόλης ή μια απόπειρα αναπαράστασης του γοήτρου της σύγχρονης πρωτεύουσας;
πηγή: Από το υλικό του αρχιτεκτονικού διαγωνισμού για το Φιξ, 2003, ΕΜΣΤ

επεμβάσεις στον υφιστάμενο αστικό ιστό του 1833.⁵ Οι δεκαετίες του '60 και του '70 ήταν εποχές, κατά τις οποίες δόθηκαν δυνατότητες, χρήματα, αλλά και ευκαιρίες στους αρχιτέκτονες να δομήσουν το νέο τοπίο της μοντέρνας Αθήνας. Έτσι μέσα από τη μυθοποίηση τους αλλά πολλές φορές και την απομυθοποίηση τους, τα κτήρια «αρχιτεκτονικού» γοήτρου εκείνης της περιόδου, σήμερα συνεχίζουν να υπάρχουν και να είναι αναγνωρίσιμα αν όχι σε όλους, σε κάποιο κομμάτι του πληθυσμού της, σίγουρα!

Είναι κοινώς αποδεκτό από όλους ότι η οικονομική κατάσταση της κάθε εποχής παίζει σημαντικό ρόλο για τη δημιουργία των εμβλημάτων της. Εξίσου όμως σημαντικά είναι και η πνευματική καλλιέργεια, η εκπαίδευση αλλά και η διανοητική-κατανοητική ικανότητα της κοινωνίας της. Και ενώ η διαρκής αναζήτηση ενός οικείου⁶ χώρου, μέσα από τη συνέχεια ή και τη, μεταφορική, ρήξη του αστικού ιστού, γίνεται στο πλαίσιο μιας καλύτερης οργάνωσης της σύγχρονης πόλης, η αστική εξέλιξη εξακολουθεί σε ένα τοπίο ασυνέχειας. Κάτι που φανερά προβληματίζει πια την κοινότητα των νέων αρχιτεκτόνων αναφορικά με την έννοια που η κάθε εποχή δίνει στη λέξη «γόητρο».

Και η έννοια του γοήτρου...;

Η έννοια που θα μπορούσε να δώσει κανείς, αντικειμενικά, στη λέξη «γόητρο» αναφορικά με τα κτήρια που αυτή περιγράφει, ταυτίζεται με την πολιτική ή την οικονομική εξουσία της εκάστοτε κοινωνίας την οποία δομούν. Πολλές φορές τα «κτήρια γοήτρου» έχουν να κάνουν με το ιδεολογικό πνεύμα του σκοπού και της λειτουργίας για την οποία προορίζονται, ενώ ταυτόχρονα ο εννοιολογικός τους χαρακτήρας ταυτίζεται με την κοινωνική και την οικονομική καταξίωση του ιδιοκτήτη τους. Στον χώρο της αρχιτεκτονικής σκέψης, τέτοια κτίσματα εκτός από όλους τους παραπάνω τομείς, συνδέονται άρρηκτα και με τον χαρακτήρα της πόλης της κάθε εποχής. Είναι κτήρια σταθμός για τα αρχιτεκτονικά πράγματα και την ιστορία της πόλης.

Το γόητρο της σύγχρονης εποχής...

Στη δεκαετία του '70 όπου δεν εισέρχονταν παραγγελίες-δουλειές, στα γραφεία των νέων τότε αρχιτεκτόνων, μπορεί να αναζητήσει κανείς πληθώρα ουτοπικών αρχιτεκτονικών συνθέσεων που οραματίζονταν την πόλη του μέλλοντος. Στη συνέχεια όταν η ανοικοδόμηση έφτασε

στο απόγειο της, εμπνευσμένη από την εννοιολογική δουλειά των προηγούμενων δεκαετιών,⁷ χτίστηκε η πόλη στην οποία ζούμε σήμερα.⁸ Μόνο που, εργολάβοι, ιδιωτικοί φορείς ή ακόμη και ιδρύματα προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος τους, ενεργούν-ενεργούσαν για την υλοποίηση των σημερινών εμβλημάτων της κοινωνίας μας, απλοποιώντας, ή ακόμα και καταργώντας μερικές φορές, θεσμούς και διαδικασίες.

Και τώρα...;

Τώρα λοιπόν, που διακρίνεται μια στασιμότητα σε σχέση με την υλοποίηση νέων κτηρίων και που οι σημερινοί νέοι αρχιτέκτονες βρίσκονται στη θέση των τότε, παρουσιάζεται μια καλή ευκαιρία ανασυγκρότησης και βαθιάς περισυλλογής. Γι' αυτό λοιπόν και θα έπρεπε σήμερα που διανύεται περίοδος κρίσης, και που το μόνο πράγμα που μπορεί κανείς να διαθέσει δωρεάν είναι ο χρόνος του, να κάτσει και να σκεφτεί ποια είναι η πόλη του μέλλοντος στην οποία θα ήθελε να ζήσει. Ανα-προσδιορίζοντας την έννοια του γοήτρου για την εποχή στην οποία ζούμε, ας δοθεί η απαραίτητη προσοχή ώστε η πόλη να μην οδηγηθεί σε κάποιο είδος «κοσμοπολιτισμού χωρίς ρίζες», όπως το τοπίο της πόλης του J. Tatí, που σας περιέγραφα στην αρχή αυτού του άρθρου.

Σημειώσεις

1. Γιώργος Σημαιοφορίδης, Γιάννης Αίσωπος, *Landscapes of Modernisation*, Metropolis Press, Αθήνα 1999.
2. Αναφορά στο πρώτο ρυθμιστικό πολεοδομικό σχεδιασμό της Αθήνας σε επίπεδο λεκανοπεδίου (Προκόπης Βασιλειάδης, 1965).
3. Ελένη Φεσσά-Εμμανουήλ, *Δοκίμια για τη νέα ελληνική αρχιτεκτονική*, Αθήνα 2001.
4. Δημήτρης Φιλίππιδης, *Νεοελληνική Αρχιτεκτονική*, εκδόσεις Μέλισσα, Αθήνα 1984.
5. Αναφορά στην εκπόνηση μελέτης από τους Κλεάνθη και Schaubert, 1833, για το σχέδιο της Αθήνας.
6. Κατάλογος *Τοπία του οικείου* της Τριεννάλε του Μιλάνου το 1996 (επιμ. Γιώργος Σημαιοφορίδης, Γιάννης Αίσωπος), Υπουργείο Πολιτισμού, Αθήνα 1996.
7. «Άνθρωπος και τεχνητό περιβάλλον» (επιμ. Πάνος Κουλέρμος), *Αρχιτεκτονικά Θέματα*, 5/1971.
8. Walter Siebel, Jerome Binde, Πάυλος Λέφας, *Αύριο οι πόλεις*, εκδόσεις Πλέθρον, Αθήνα 2003.

‘Battersea Power Station’, αρχ. Rafael Viñoly Architects, Λονδίνο
πηγή: <http://www.costar.co.uk>

RE-USE Architecture

γράφει η Έλενα Λαϊνά

‘Η αλλιώς... Η Επαναχρησιμοποίηση της Αρχιτεκτονικής

Ψάχνοντας να βρω πώς θα ξεκινήσω αυτό το άρθρο που δούλευα καιρό, η έμπνευση ήρθε –όπως γίνεται συνήθως– χαλαρά και απρόοπτα, ένα βράδυ, σε μια κουβέντα, από την τυχαία φράση ενός φίλου... «Το πρόβλημα της εποχής μας, μου είπε, είναι ότι δεν μάθαμε να φτιάχνουμε τα πράγματα. Μάθαμε μόνο να τα χαλάμε, να τα πετάμε και να παίρνουμε άλλα...».

Πράγματι, όλα αυτά τα χρόνια δεν είχαμε μάθει να σκεφτόμαστε πώς θα βρούμε λύσεις. Απλά πετάγαμε ότι δεν μας έκανε. Όλα ήταν αναλώσιμα... Με τα λεφτά που έρρεαν άφθονα μπορούσαμε να «ξαναγοράσουμε» τα πάντα! Χαρά, ενθουσιασμό, υλικά αγαθά, γάμους, σπίτια, φίλους, ακίνητα, αυτοκίνητα και τόσα άλλα. Όλα εκτός από ένα... Το εσωτερικό μας κενό. Μέχρι που ήρθε η κρίση! Και τώρα που τα λεφτά στέρεψαν, μας τελείωσε η χαρά, οι φίλοι, οι σχέσεις και τα κτήριά μας, τα σπίτια μας, οι χώροι μας έγιναν άδεια κουφάρια που μένουν κενά το ένα μετά το άλλο, εκλιπαρώντας για ένα νέο ιδιοκτήτη, μία νέα χρήση, μια νέα ζωή...

Λένε πώς οι κρίσεις γεννούν νέες ευκαιρίες... Ίσως ναι, ίσως και όχι. Σίγουρα πάντως γεννούν προβληματισμούς, ερωτηματικά, αμφισβητήσεις και συνεπώς νέες σκέψεις. Ίσως λοιπόν, σε αυτό το σημείο, είναι που πρέπει να βρούμε ως αρχιτέκτονες –στο σημείο που μας αφορά– τη δική μας νέα θέση/ρόλο/υπόσταση, και μέσα σ’ αυτή να αναπαράγουμε τη μετάλλαξη, την ανακύκλωση, τον δημιουργικό μετασχηματισμό του υπάρχοντος κτηριακού αποθέματός μας, του χτισμένου ή του άχτιστου, του δομημένου ή του αδόμητου, του παραδοσιακού ή του απλά άσχημου, σε κάτι νέο, δροσερό, δυναμικό, φρέσκο, ελπιδοφόρο, λειτουργικό, δημιουργικό, σε κάτι επιτέλους όμορφο! Σε κάτι που θα μας παρασύρει να ξαναχαμογελάσουμε, να βρούμε νέες διεξόδους, νέες χρήσεις, νέες συνευρέσεις, δημιουργικές λειτουργίες που θα αναδείξουν τη σημασία της ποιότητας του χώρου στην καθημερινότητά μας, στις σχέσεις μας και ως εκ τούτου στη ζωή τη δική μας και των εν δυνάμει πελατών μας.

Η μετατροπή, επανάχρηση ή επαναχρησιμοποίηση κτηρίων δεν είναι καινούργιο φαινόμενο. Επαναχρησιμοποίηση παλαιών κτηρίων με νέα

χρήση συναντάμε από τον Μεσαίωνα, όταν η ‘Porta Nigra’ της αρχαιότητας χρησιμοποιήθηκε ως παρεκκλήσι ή όταν οι ξύλινοι στύλοι των υπάρχοντων τεμενών στην Κόρντοβα της Ισπανίας μετατράπηκαν σε γοθικού τύπου καθεδρικούς ναούς,¹ ενώ πολλά ανάλογα παραδείγματα συναντάμε σε θρησκευτικές περιόδους όταν οι θρησκείες εναλλάσσονταν και οι μεν χρησιμοποιούσαν τα κτήρια των δε! Μέσα στο πλαίσιο όμως εννοιών όπως η μόλυνση του περιβάλλοντος, η ανακύκλωση υλικών ή η εξοικονόμηση ενέργειας, η επαναχρησιμοποίηση κτηριακών συγκροτημάτων τείνει να γίνει πιο επίκαιρη από ποτέ.

Οι οικονομικές και κοινωνικές μεταλλάξεις που συντελούνται τελευταία, έχουν μετατρέψει έναν πλεονάζοντα αριθμό κτιρίων σε άδεια ή παρωχημένα, ενώ πολλές κατασκευές περιμένουν προκειμένου να τους δοθούν νέες χρήσεις. Κτήρια αναδύονται ως εκ τούτου, με στρώματα χρήσεων που εναλλάσσονται το ένα πάνω στο άλλο: η αρχική λειτουργία συνήθως ακόμα παρέχει την κλίμακα και τη δομή, μέσα στην οποία όμως εγκαθίσταται πλέον ένας νέος χάρτης χρήσεων.

Ο όρος «Προσαρμοστική Επαναχρησιμοποίηση» (Adaptive Re-use) που αφορά στο φαινόμενο της επαναχρησιμοποίησης κτηρίων ή κτηριακών όγκων, είναι ευρέως διαδεδομένος την τελευταία δεκαετία στο εξωτερικό. Τη στιγμή που παλιά κτήρια κρίνονται ακατάλληλα για τις προγραμματικές τους απαιτήσεις, η επαναχρησιμοποίηση των κτηρίων με νέες προσαρμοσμένες χρήσεις βασισμένες στην πρόοδο που επιτελείται σε τομείς όπως η τεχνολογία, η πολιτική και η οικονομία, έρχεται ως μια βιώσιμη επιλογή για την αποκατάσταση της χρήσης αυτών των κτηρίων. Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι τύποι των κτηρίων που γίνονται αντικείμενα επαναχρησιμοποίησης περιλαμβάνουν: βιομηχανικά κτήρια, καθώς οι πόλεις πλέον προχωρούν σε αναπλάσεις περιοχών που παλαιότερα φιλοξενούσαν βιομηχανικές χρήσεις, ενώ η διαδικασία της βιομηχανοποιημένης παραγωγής μετακινείται μακριά από την πόλη, δημόσια κτήρια, όπως παλάτια, υπουργεία, ή προεδρικά μέγαρα, μια και πολλά από αυτά τα κτήρια δεν μπορούν πλέον να υποστηρίξουν τρέχουσες ή μελλοντικές χρήσεις ή/και επισκέπτες, καθώς και κοινοτικά κτήρια, όπως εκκλησίες ή σχολεία, όπου η χρήση τους έχει διαχρονικά αλλάξει.

Η «προσαρμοστική επαναχρησιμοποίηση» θεωρείται επίσης ως ένας αποτελεσματικός τρόπος για τη μείωση της επέκτασης των αστικών περιοχών και των περιβαλλοντικών τους επιπτώσεων.² Με την επαναχρησιμοποίηση μιας υπάρχουσας δομής μέσα στον ήδη δομημένο χώρο, μειώνεται η ενέργεια που απαιτείται για την επαναδημιουργία αυτών των χώρων, όπως είναι η σπατάλη δομικών υλικών που προέρχεται από την καταστροφή παλαιών κτισμάτων και την εκ νέου ανοικοδόμησή τους με τη χρησιμοποίηση νέων υλικών. Μέσα από την προσαρμοστική επαναχρησιμοποίηση παλιά, ακατοίκητα κτήρια μπορεί να γίνουν κατάλληλοι χώροι για πολλές διαφορετικού τύπου χρήσεις.

Βλέπουμε έτσι πολλά παραδείγματα, με εκκλησίες που έχουν μετατραπεί σε εστιατόρια ή μεγαλεπήβολες βιβλιοθήκες, αχυρώνες σε σπίτια, διαμερίσματα σε γραφεία και πολυώροφα πάρκα αυτοκινήτων σε διαμερίσματα. Συναντάμε όμως και μεγάλης κλίμακας μετατροπές, οι οποίες μπορεί να εμπεριέχουν μια μεγάλη λειτουργική ποικιλότητα. Το ελβετικό γραφείο των Jacques Herzog και Pierre de Meuron πρωτοπόρησαν στην προσαρμοστική επαναχρησιμοποίηση κτηρίων για περισσότερο από μια δεκαετία. Η ολοκλήρωση του νέου παραρτήματος της 'Tate Modern' στο Λονδίνο το 2000 –μια μετατροπή του ηλεκτρικού σταθμού του Sir Giles Gilbert Scott Bankside στις όχθες του ποταμού Τάμεση– φέρνει επανάσταση στον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι βλέπουν τη διατήρηση παραδοσιακών τοποσήμων και δείχνει ότι η λειτουργικότητα ενός υπάρχοντος κτιρίου θα μπορούσε να αναθεωρηθεί πλήρως. Την ίδια επιτυχία είχαν και με την CaixaForum στη Μαδρίτη (η οποία άνοιξε το 2008), ενώ πρόσφατα προσάρμοσαν μια εκτός χρήσης αποθήκη στο λιμάνι του Αμβούργου, σε ένα παγκοσμίου κύρους μέγαρο μουσικής το οποίο λειτουργεί και σαν πολιτιστικός πολυχώρος και ο οποίος αναμένεται να μεταμορφώσει αλλά και να συμβάλει στην κοινωνικοοικονομική αναζωογόνηση της περιοχής. Αντίστοιχα, η προτεινόμενη αναδιαμόρφωση του Ηλεκτροδοτικού Σταθμού 'Battersea Power Station' στο Λονδίνο, σχεδιασμένη από το διεθνούς κύρους αρχιτεκτονικό γραφείο του Rafael Vinoly, θα φιλοξενήσει έναν χώρο εκδηλώσεων, γραφεία και ένα συνεδριακό κέντρο, μαζί με ένα εργοστάσιο παραγωγής πράσινης ενέργειας, μετατρέποντάς το έτσι στο μεγαλύτερο συγκρότημα μηδενικής ενεργειακής κατανάλωσης στην Ευρώπη.

Τέτοιου είδους μετατροπές χρησιμοποιούν το παλαιό κτήριο σαν ένα όχημα έκφρασης, το οποίο παρεμβαίνει με ένα λεξιλόγιο το οποίο είτε αντιτίθεται ή συμβαδίζει με την υπάρχουσα κατάσταση του κτηρίου, διασώζοντας παράλληλα τα αρχιτεκτονικά του στοιχεία ή στοιχεία σχετικά με την ιστορική αναδρομή του. Η πιθανή εξοικονόμηση κόστους και τα βιώσιμη οφέλη, που προκύπτουν από αυτούς τους νέους χώρους οι οποίοι πληρούν τις σύγχρονες απαιτήσεις, σε συνδυασμό με το αρχιτεκτονικό όραμα και τη δυνατότητα εκμετάλλευσης μεγάλων ή μικρότερων εκτάσεων γης σε περίοπτες θέσεις μέσα στον αστικό ιστό, συνήθως καθιστούν τέτοιες λύσεις ελκυστικές για τους εν δυνάμει επενδυτές.

Πέρα από αυτό όμως «επεμβαίνοντας στην αστική κλίμακα, επιστρέφουμε στην πόλη», όπως χαρακτηριστικά λέει και ο αρχιτέκτονας Gianpiero Pugliese.³ Η αρχιτεκτονική μας δεν θα είναι πλέον μόνο κομψοί πύργοι από γυαλί, ορατοί από τους αυτοκινητόδρομους ταχείας κυκλοφορίας,

αλλά θα είναι και οι οικείες παρεμβάσεις σε υφιστάμενα κτήρια, τα οποία θα αποκτήσουν ευφάνταστες προσόψεις, σαφείς λειτουργίες και εκλεπτυσμένα υλικά. Αυτό συνεπάγεται μεγαλύτερη κοινωνική αλληλεπίδραση και συμμετοχή, γεγονός το οποίο πιθανότατα θα μεταφραστεί στον αρχιτεκτονικό μας σχεδιασμό μέσα στα επόμενα χρόνια. Αυτές οι επεμβάσεις θα δώσουν ευκαιρίες για δημιουργία κτηρίων και χώρων που θα προσφέρονται για συνάθροιση, συγκέντρωση, κοινωνική αλληλεπίδραση. Τα πράγματα αλλάζουν τώρα, και αυτό είναι ενθαρρυντικό». Ο κόσμος αλλάζει, και μαζί του θα πρέπει ν' αλλάξουμε κι εμείς!

Σημειώσεις

1. Chris van Uffelen, *Re-Use Architecture*, Braun Publishing AG, 2011.
2. Joachim, M. 2002, *Adaptive reuse*, Massachusetts Institute of Technology, Cambridge, Massachusetts, 1 Oct. 2011 «<http://www.archinode.com/lcaadapt.html>»
3. Ο Gianpiero Pugliese είναι διευθυντής του αρχιτεκτονικού γραφείου AUDAX Architecture, με έδρα το Τορόντο του Καναδά.

Βιβλιοπωλείο 'Selexyz Dominicanen', αρχ. Merckx+Girod, Μάαστριχτ, Ολλανδία
φωτ. ©Manuela Martin

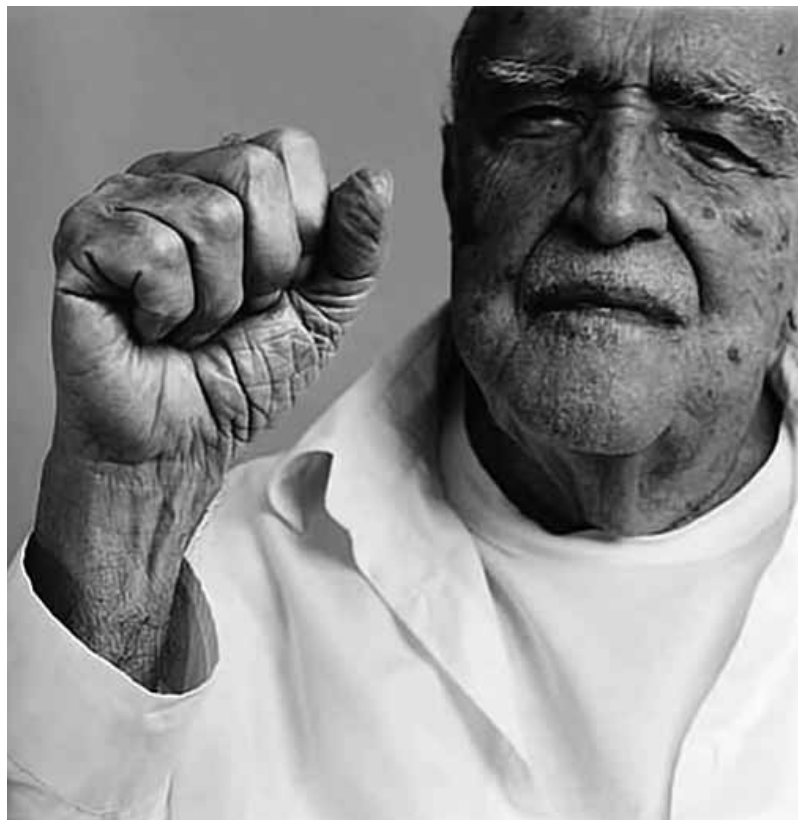
Το Εθνικό Κογκρέσο της Βραζιλίας
 φωτ. Kerry O'Connor

Τα γραφεία του ΚΚΓ στο Παρίσι
 φωτ. cjeeddaway

oscar niemeyer προμηθειικές καμπύλες

γράφει ο Παναγιώτης Κ. Κουμουνδούρος

Η υψωμένη γροθιά του στρατευμένου αρχιτέκτονα

Πρόλογος

Στις 5.12.2012, 10 μέρες πριν τα 105α του γενέθλια, απεβίωσε στη γενέτειρα του πόλη, Ρίο ντε Τζανέιρο, ο μεγάλος Βραζιλιάνος κομμουνιστής αρχιτέκτονας Oscar Ribeiro de Almeida Niemeyer Soares Filho, ή Όσκαρ Νίεμαγερ (εφεξής Ο.Ν.), [1], [2]. Αν κι ήταν ένας απ' τους σημαντικότερους οραματιστές της σύγχρονης αρχιτεκτονικής (600 έργα σε 78 χρόνια), έχοντας βραβευτεί απ' «ανατολή» και «δύση» 42 φορές [3], ο απείθαρκος κι ανυπάκουος αυτός αρχιτέκτονας της Βραζιλίας είχε κι υποστηρικτές αλλά κι άσπονδους αντιπάλους που ήθελαν την επιρροή κι επικαιρότητά του στη γωνία. Βέβαια οι πιο ύπουλοι εχθροί του είναι αυτοί που παρερμηνεύουν το έργο του και τον ίδιο, [4], [5]. Γι' αυτό έχει σημασία να γνωρίζει κάποιος τι πραγματικά είπε κι έκανε ο μοναδικός Ο.Ν. [6]-[10], σε σύγκριση με τι είπαν άλλοι γι' αυτόν.

Ας αγγίξουμε ποιητικά και κριτικά «τα κοίλα και τις καμπύλες» της ζωής και του έργου του.

1. Ο «μοντερνισμός» Niemeyer vs «μοντερνισμός» Le Corbusier

Αναμφίβολα ο δάσκαλος «Corbu» επηρέασε τον μαθητή Ο.Ν., κι αντιστρόφως. Μάλλον ο ένας συμπλήρωνε τον άλλο. Ο Ο.Ν. έμαθε «μοντερνισμό» απ' τον L. Costa και μετά απ' τον Corbu, με το Υπουργείο Παιδείας και Υγείας (1936), του Ρίο. Εδώ άρχισε κι η συνεργασία με τον μεγάλο αρχιτέκτονα τοπίου R.B. Marx. Όμως με το συγκρότημα στη λίμνη Παμπούλια (1940), ο Ο.Ν. θα χαράξει το δικό του αρχιτεκτονικό «Ποίημα της Καμπύλης». Απαντώντας στο «Ποίημα της Ορθής Γωνίας» του Corbu, θα πει: «Δεν με έλκουν οι ευθείες γωνίες ή η ευθεία γραμμή, σκληρή και άκαμπτη, δημιουργημένη από τον άνθρωπο. Με έλκουν οι αισθησιακές καμπύλες που ρέουν ελεύθερα. Καμπύλες βρίσκω στα βουνά της χώρας μου, στα ποτάμια, στα κύματα του ωκεανού, στο σώμα της αγαπημένης μου γυναίκας. Καμπύλες συνθέτουν ολόκληρο το σύμπαν, το καμπύλο σύμπαν του Αϊνστάϊν».[6]. Η στροφή αυτή χαρακτηρίστηκε «καλό...μπαρόκ»

(Corbu), μεταμοντέρνα, παραδοσιακή, βραζιλιάνικη τροπική ετερότητα, ανορθόδοξος μοντερνισμός, σύγχρονος κλασικισμός κ.λπ. Ο κύκλος του Ο.Ν. αντιπαθούσε βαθύτατα το μηχανιστικό κι «ορθολογικό» Bauhaus. Έλεγε: «Η δουλειά μου δεν είναι μορφή που ακολουθεί τη λειτουργία, αλλά την ομορφιά, ή ακόμη καλύτερα, η μορφή ακολουθεί το θηλυκό», γιατί γι' αυτόν το «ωραίο» είναι και «λειτουργικό».

Το 1947 ενώ η πρότασή του για το κτήριο των Η.Ε. στη Ν.Υ. εγκρίνεται, ενδίδει στην παραλλαγή Corbu!

2. Μπραζιλία και συνεπακόλουθα

Το 1956, ο πρόεδρος της Βραζιλίας, Kubitschek, αναθέτει στους Ο.Ν. και L. Costa τον βασικό σχεδιασμό της νέας πρωτεύουσας, Μπραζιλία. Η ομάδα ακολουθεί το μοντέλο Corbu στη Chandigarh (1951-1962), «...αλλά και τα δυο πειράματα αυτά είχαν πλήρη αποτυχία» [11]. Το 1960 ενώ η Simone de Beauvoir ψάχνει για δρόμους..., ο Ο.Ν. της απαντά ότι δεν είναι δυνατόν να δημιουργήσεις σοσιαλιστική αρχιτεκτονική σε μια μη σοσιαλιστική χώρα [12]. Αλλού εξηγεί ότι τα «κοινωνικά έργα» στο καπιταλιστικό σύστημα είναι δημαγωγικά, παραπλανούν την εργατική τάξη που ζητά καλύτερους μισθούς...[6]. Ο ίδιος τότε έπαιρνε μισθό «2100\$», γιατί όπως έλεγε ποτέ δεν τον ενδιέφερε το χρήμα. Το 1964 αρχίζει χούντα, βάζοντας 21 χρόνια στον γύψο το όραμα-πείραμα..., «των Βερσαλλιών του Λαού» (L. Costa) και «τη δραστική ολοκλήρωση του βουκολικού με το μνημειώδες» (R.B. Marx) [3], [6], [12]. Η πόλη-ιπτάμενη αρκαδία που σχεδιάστηκε για 600.000, έχει σήμερα 2.600.000+κατοίκους, περικυκλωμένη με «σύγχρονες» βραζιλιάνικες φαβέλες.

Το 1967 ο Ο.Ν. αυτοεξορίζεται στο Παρίσι και έτσι αρχίζει διεθνή πορεία. Ενδεικτικά, σημαντικά του έργα υπάρχουν στην Αλγερία (Μπαμπ-Εζουάρ, Άιν ελ Μπέι), Γαλλία (Παρίσι, Χάβρη, Μπομπινί, Σεν-Ντενίς), Γερμανία (Βερολίνο, Πόστνταμ), Ιταλία (Βενετία, Μιλάνο, Πιανέτσα, Ραβέλλο, Σεγκράτε, Τορίνο), Ισπανία (Αβιλέ), Ισραήλ (Χάιφα), Λίβανος (Τρίπολι),

Πορτογαλία (Μπράγκα, Λισσαβώνα, Οπόρτο). Το 1985 γυρίζει σπίτι... Στην Ελλάδα δεν ήρθε ποτέ, ούτε σαν καλεσμένος σε κάποιο Συμπόσιο... στη Δήλο ή στους Δελφούς π.χ.!

3. Οι «Προμηθεϊκές Καμπύλες» Niemeyer στην Αρχιτεκτονική

Οι «καμπύλες» επιλογές του Ο.Ν. συμβαδίζουν με την επιστημονική του κοσμοαντίληψη, δηλαδή με την ανθρώπινη δημιουργικότητα και τους νόμους της φύσης και πώς ο άνθρωπος συνταυτίζει και βελτιώνει και τα δυο. Άρα η ζωή και η τέχνη του δεν είναι μια αντίδραση ή αντίφαση ανάμεσα στον Απολλώνιο ορθολογισμό και τον Διονυσιακό ανορθολογισμό. Γι' αυτό οι «καμπύλες» του δεν είναι ούτε «ιερές» ούτε «ανίερές» [12]. Ή επειδή είναι και τα δυο και κάτι παραπάνω, είναι Προμηθεϊκές. Αυτή είναι η μεγάλη αλήθεια που αγνοεί ή κρύβει η αστική διανόηση! Άλλωστε ξέρουμε, ο Παρθενώνας δεν έχει πουθενά ευθεία γραμμή [13]. Και φυσικά η καμπύλη μορφή και το περιεχόμενό της στο έργο του Ο.Ν. δεν είναι ούτε αποτέλεσμα του «Μανιφέστου (βραζιλιάνικης) Ανθρωποφαγίας» άλλων πολιτισμών, δηλαδή μιας κανιβαλικής κουλτούρας και καλτ αντίληψης-προσέγγισης (διάβαζε χειραγώγησης) του κόσμου [12]. Τα χρόνια αυτοεξορίας όμως στο Παρίσι και η επαφή του Ο.Ν. με τους γάλλους υπαρκτιστές και την Καταστασιακή Διεθνή, ίσως άφησε 1-2 τυφλά σημεία πεσσιμισμού στον εθνικό αρχιτέκτονα της Βραζιλίας [6] και ίσως να ώθησε και στην αντίληψη μιας αρχιτεκτονικής και σαν χώρο «θεάματος» και «γεγονότων».

Αντί Επιλόγου

Ο Ο.Ν. έγινε μέλος του ΚΚΒ το 1945 και πρόεδρος του ΒΚΚ (1992-1996), παραμένοντας πάντα στρατευμένος κι αισιόδοξος αρχιτέκτονας κι ας μην πήρε βίζα καθηγητή στις ΗΠΑ, Yale (1946) και Harvard (1953). Πίστευε ότι «Δεν μπορείς να βελτιώσεις τον Καπιταλισμό...» και ότι «...η ζωή είναι πιο σημαντική από την αρχιτεκτονική» [8]. Όταν είδε το Canoas σπίτι του ο W. Gropius, του είπε αυτό δεν μπορεί να παραχθεί μαζικά κι ο Ο.Ν. απάντησε το έκανε σε τόπο μόνο γι' αυτόν...!

Στηρίξτε την έκδοση του περιοδικού “αρχιτέκτονες” με τις απόψεις σας

Η Σ.Ε. ενημερώνει όλους τους συναδέλφους/ισσες και φίλες/ους αναγνώστες, που επιθυμούν να στείλουν τις απόψεις τους ή τα σχόλιά τους:

Ότι είναι μέσα στις προθέσεις της Σ.Ε. η δημοσίευση των άρθρων στην έντυπη έκδοση, εφόσον η θεματολογία άπτεται των ενδιαφερόντων του περιοδικού και δεν ξεπερνά τις 700 λέξεις.

Η αποστολή θα γίνεται μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στο e-mail: sadas-pea@tee.gr

Ο Ο.Ν. έφερε την αρχιτεκτονική στον 20ό αιώνα, αναποδογυρίζοντας, τότε μια πυραμίδα (Μουσείο, Καράκας), τότε τις ρωμαϊκές αψίδες (παλάτι Alvorada), τότε τον τρούλο F. Brunelleschi (Καθεδρικό ναό, Μπραζιλία), τότε τις μεσαιωνικές αντηρίδες (Planalto, Προεδρικό Μέγαρο). Τέλος με το μουσείο στο Νιτερόι, έδωσε το γαλακτικό στίγμα της ανθρώπινης «Curiosity».

Ο Ο.Ν. δεν είχε αυταπάτες, προώθησε αρχικά, σ τη Μπραζιλία π.χ., πρωτοπόρα κτήρια στέγασης/εκπαίδευσης, αλλά η βραζιλιάνικη άρχουσα τάξη υλοποίησε τις ταξικές της επιλογές. Στην παγκόσμια κρίση σήμερα, οι «κατακόρυφες» και «οριζόντιες» ταξικές αντιφάσεις μεταξύ «ελάσσωνος» [14] (για φτωχούς μόνο) και «μειζονος» (για πλούσιους μόνο) αρχιτεκτονικής, καλά κρατούν διεθνώς.

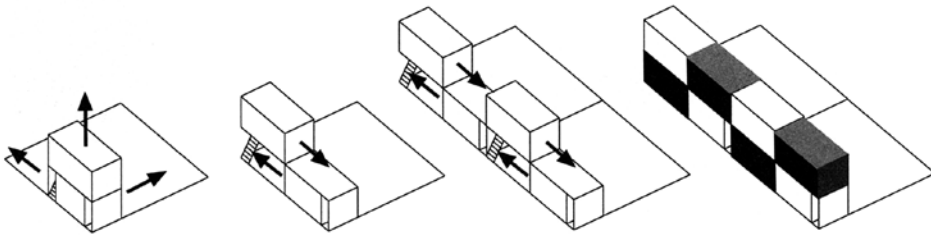
Τα άδεια διαμερίσματα π.χ., 825/900 (Burj Khalifa), 200.000 (Ελλάδα), 2.000.000 (Ισπανία), η βράβευση σ τη Μπιενάλλε Βενετίας (2012), μετατροπής μιας 45όροφης φαβέλας (Torre de David, Καράκας), επαναλαμβάνει σα φάρσα καπιταλιστικά αδιέξοδα «λαϊκής στέγασης» («αποδόμηση» Pruitt Igoe, 1972). Η σύγκριση π.χ. των παραπάνω με την Edificio COPAN (Ο.Ν., Σ. Πάολο), πολυκατοικία (1160 διαμερ., 5000 ατόμ.), δείχνει τον ολικό ταξικό χαρακτήρα της αρχιτεκτονικής. Το ψευτοδίλημμα Κ.Α. Δοξιάδη, ότι χωρίς φαβέλες δεν θα 'χουμε «σάμπα», δεν δικαιολογεί τις «οφσόρ» φούσκες ακινήτων κερδοσκοπίας και γοήτρου [15].

Η ζητούμενη σήμερα άλλου είδους ανάπτυξη/αρχιτεκτονική/επιλογή, ποσοτική και ποιοτική, οριζόντια και κάθετη συμμετοχή/επιλογή, μαζί με απεριόριστες δυνατότητες ανθρώπινης επινόησης/σχεδιασμού (“File 2 Factory”), κάνει τον Ο.Ν. άκρως επίκαιρο, παντού [16]. Όπως είπε ο Ζοζέ Σαραμάγκου [17], ο Ο.Ν. «άντεξε στις θύελλες», γι' αυτό το δημιουργικό σύμπαν κι η στάση ζωής του, θ' αποτελούν έμπνευση εσαεί, για κάθε άνθρωπο που πρέπει και θέλει να γίνει αρχιτέκτονας της ζωής του.

Παραπομπές:

- [1]. Κ. Ασημακοπούλου, *ΤΟ ΒΗΜΑ*, 6-12-2012.
- [2]. ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ, α), 7-12-2012, β). (Συλλυπητήριο μήνυμα...), 8-12-2012.
- [3]. www.mashpedia.com/Oscar_Niemeyer.
- [4]. B. Schwarz, “A Vision in Concrete”, *Atlantic Magazine*, 7/8-2008.
- [5]. S. W. Goldhagen, “The Beauty and Inhumanity of Oscar Niemeyer’s Architecture”, *The New Republic*, 12.12.2012.
- [6]. O. Niemeyer, *The Curves of Time*, Phaidon Press, 2000.
- [7]. M. Luongo, “O.N. talks about Brasilia, Communism, Regrets”, 2004. Bloomberg L.P., 2012.
- [8]. G. Fournier/P. Bolland, “Urban planning, Brazil, communism... What makes O.N. run?”, 2005. *L’ Humanité*, 29.1.2006.
- [9]. S.F. Stelley, “O.N. ...”, interview, *VICE*, 2008.
- [10]. D. Basulto, “Quotes from O.N. (1907-2012)”, *ArchDaily*, 12.12.2012.
- [11]. Γ.Μ. Σαρηνιάννης, εισήγηση, συνέδριο ΤΕΕ, για Κ.Α. Δοξιάδη, Αθήνα, 2007, έκδ. ΤΕΕ, 2009.
- [12]. S. Philippou, *O.N. - curves of irreverence*, Yale U. Press, 2008.
- [13]. Π. Κουμουνδούρος, «Ο Πλούτος της Αρχιτεκτονικής vs της “Αρχιτεκτονικής” του Πλούτου», περ. *Αρχιτέκτονες*, #80, 7/8-2010.
- [14]. J. Stoner, *Towards a Minor Architecture*, M.I.T. Press, 2012.
- [15]. Π. Κουμουνδούρος, «Αρχιτέκτονες: Για τις στεγαστικές ανάγκες των λαών ή για τις φούσκες ακινήτων των πλουτοκρατών;», περ. *Αρχιτέκτονες*, #72, 11/12-2008.
- [16]. Π. Κουμουνδούρος, *Η Αναγκαιότητα της Αρχιτεκτονικής*, 11ο Πανελλήνιο Αρχιτεκτονικό Συνέδριο, Αθήνα, 17-20/3/2011.
- [17]. M. Fabiano, *Oscar Niemeyer: a vida é um sopra*, documentary, 2005, greek subtitles (2013).

Números Rojos: Elemental

Numeros Rojos στα ισπανικά σημαίνει αυτολεξεί «κόκκινα νούμερα», όμως στην πραγματικότητα η φράση χρησιμοποιείται στην καθομιλουμένη για να περιγράψει την κατάσταση στην οποία ένα άτομο, μια εταιρία, ένας οργανισμός ή μια χώρα έχει αρνητικό ισολογισμό, κοινώς χρωστάει... Η έκφραση προκύπτει από το γεγονός ότι στο παρελθόν, όταν ένα άτομο χρωστούσε στις τράπεζες, αναγραφόταν στα τραπεζικά βιβλιάρια το ποσό με κόκκινο χρώμα...

Σε μια κατάσταση σε «κόκκινα νούμερα» που βρισκόμαστε ως κοινωνία σήμερα, αλλά και ως επαγγελματικός κλάδος, μοιραία κοιτάμε γύρω μας για να δούμε άλλοι, σε αντίστοιχες καταστάσεις πώς αντιδρούν. Στο μυαλό μου έρχονται οι κοινωνίες και οι αρχιτέκτονες στη Λατινική Αμερική, που χρόνια τώρα αντιμετωπίζουν αντίστοιχα προβλήματα. Όχι τόσο στη μακροοικονομία, όσο στα θέματα κοινωνικής ανισότητας και φτώχειας. Πολλοί συνάδελφοί μας από εκείνες τις περιοχές είναι ευαισθητοποιημένοι στα κοινωνικά προβλήματα που δημιουργεί η οικονομία, με διαφορετικές στρατηγικές. Κάποιοι από αυτούς με μια αισιόδοξη ματιά, να χρησιμοποιήσουν το πρόβλημα ως ευκαιρία για να εφεύρουν κάτι νέο, μια νέα πρόταση για το πρόβλημα. Νομίζω ότι αξίζει τον κόπο να εστιάσουμε την προσοχή μας στους Elemental, ένα αρχιτεκτονικό γραφείο με μια ενδιαφέρουσα προσέγγιση για την κοινωνική κατοικία, από τη Χιλή. Θεωρεί ότι η κοινωνική κατοικία οφείλει να αποτελέσει όχι μόνο μια μορφή στέγασης (λειτουργική αντιμετώπιση μιας κοινωνικής ανάγκης) αλλά και ένας τρόπος να δημιουργήσει μια υπεραξία. Στόχος του είναι η κατοικία, με τις κατάλληλες επιλογές και τις σχεδιαστικές στρατηγικές, να αποτελέσει ένα όχημα εξόδου των φτωχών ομάδων από τη δύσκολη οικονομική τους κατάσταση, ένα περιουσιακό στοιχείο που στο μέλλον να μπορεί να αξιοποιηθεί.

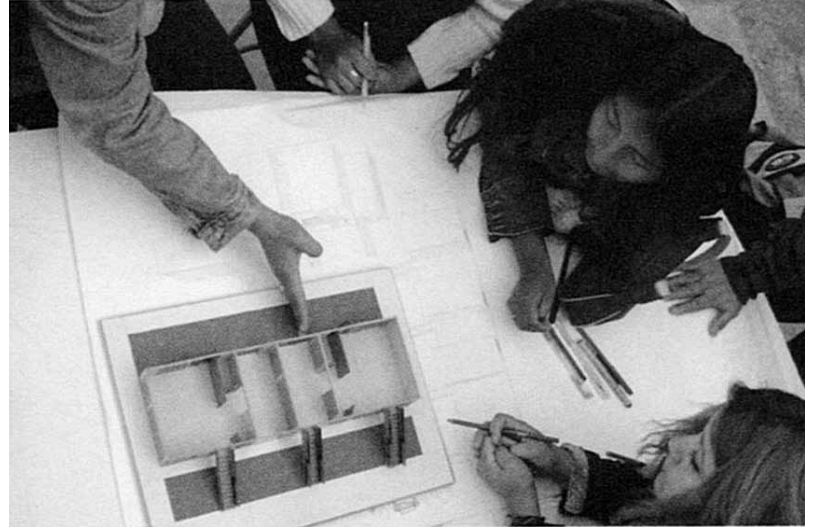
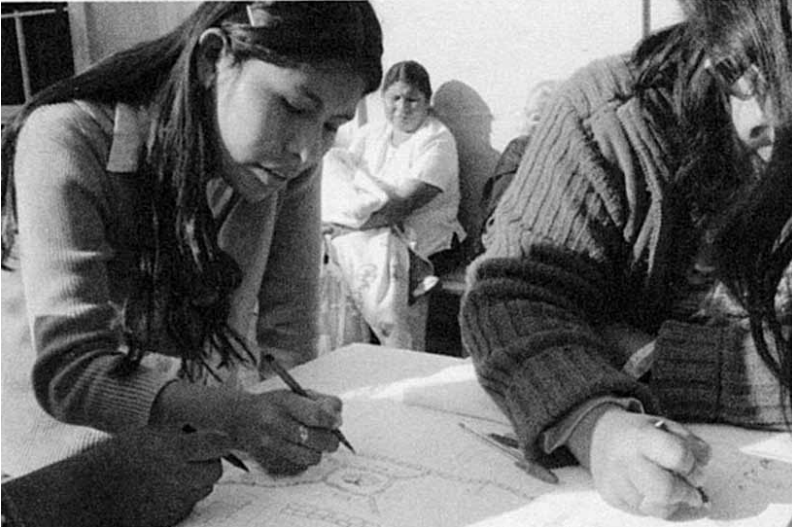
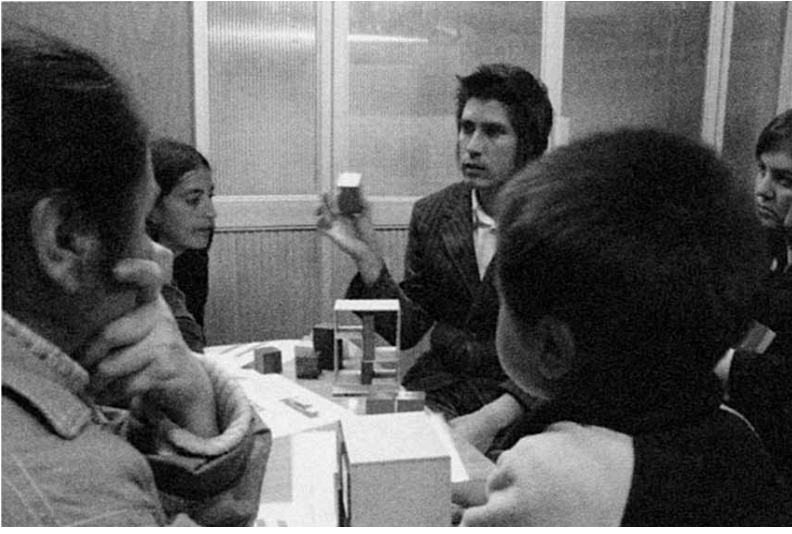
Νομίζω αξίζει να σταθούμε λίγο σε αυτό το σημείο, γιατί είναι κομβικό για τον τρόπο σκέψης της ομάδας των Elemental και του Alejandro Aravena, που αποτελεί τον ιδρυτή και την ψυχή της αρχιτεκτονικής ομάδας. Για αυτούς, η κοινωνική κατοικία αντιμετωπίζεται ως ένα περιουσιακό στοιχείο που μεταβιβάζεται από το κράτος στις αδύναμες οικονομικά ομάδες και όχι ως μια χορηγία για να δείξει το κοινωνικό του, φιλολαϊκό πρόσωπο. Με αυτή τη λογική, η «επένδυση» (χαρακτηριστική λέξη που χρησιμοποιούν) δεν μπορεί να οδηγήσει σε ένα προϊόν που σε βάθος χρόνου χάνει σταδιακά την αξία του (δίνουν το παράδειγμα του αυτοκινήτου), αλλά σε κάτι που να διατηρεί ή και να αυξάνει την αξία του. Η λογική είναι απλή. Το ποσό που διαθέτει το κράτος ανά δικαιούχο είναι συγκεκριμένο. Ο τρόπος που θα

γράφει ο **Νεκτάριος Κεφαλογιάννης**

χρησιμοποιηθεί, π.χ. όσον αφορά την επιλογή του τόπου που θα ανεγερθεί το συγκρότημα, του αριθμού των κατοικιών που θα περιλαμβάνει αλλά και του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού, μπορεί να δώσει περισσότερη αξία στη μονάδα κατοικίας (δηλαδή το περιουσιακό στοιχείο της οικογένειας του δικαιούχου) ή λιγότερη.

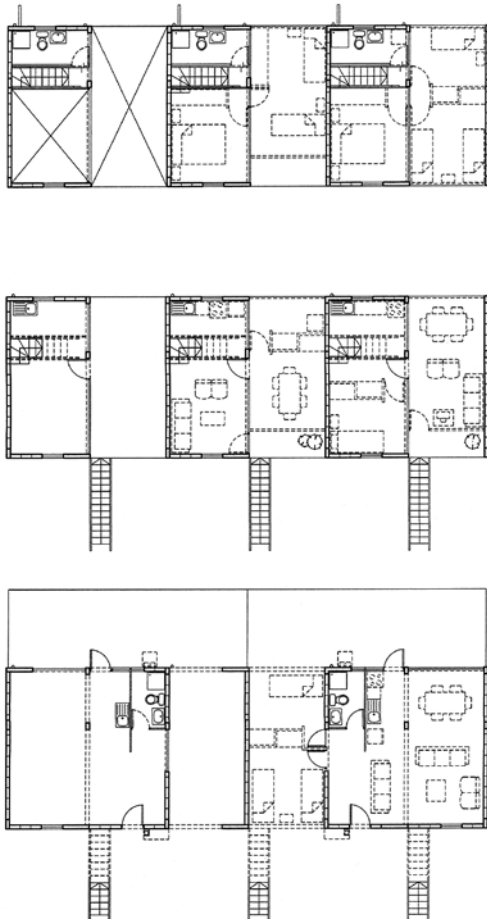
Η στρατηγική που αναπτύσσουν οι Elemental είναι να αναλαμβάνουν επιχειρησιακά όλο το project, και όχι μόνο τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό. Αυτό περιλαμβάνει από τη σωστή χωροθέτηση του συγκροτήματος των κατοικιών, έως τον δυναμικό σχεδιασμό του. Βασική επιλογή τους είναι να χωροθετήσουν το συγκρότημα των κοινωνικών κατοικιών σε κομβικότερα σημεία μέσα στην πόλη (όσον αφορά την πρόσβαση σε βασικές κοινωνικές υπηρεσίες-εκπαίδευσης, υγείας κ.λπ.) σε σχέση με τις περιοχές που συνήθως επέλεγε το κράτος για τα άλλα συγκροτήματα, δηλαδή περιοχές πιο φθηνές αλλά απομακρυσμένες και χωρίς συγκοινωνιακή σύνδεση. Θεωρούν οι Elemental ότι οι φτωχότερες ομάδες, λόγω των αντικειμενικών δυσκολιών τους, έχουν ζωτική ανάγκη την εύκολη πρόσβαση μέσω των αστικών συγκοινωνιών σε ότι προσφέρει η πόλη. Επιπροσθέτως, πιο κομβικές περιοχές θα εξασφάλιζαν στην κατοικία μια υπεραξία σε βάθος χρόνου. Προφανώς, το κόστος αγοράς της γης σε πιο κρίσιμα σημεία μέσα στην πόλη είναι αυξημένο σε σχέση με τις απομακρυσμένες διαθέσιμες περιοχές. Αυτή η επιλογή τους συνεπώς, με δεδομένο ότι οι κρατικές υπηρεσίες παρέχουν ένα συγκεκριμένο ποσό ανά κατοικία έχει την πρώτη συνέπεια. Λιγότερα χρήματα για την ανέγερση του συγκροτήματος.

Αυτό το «μειονέκτημα» επιδιώκουν να το κάνουν πλεονέκτημα μέσω του δυναμικού σχεδιασμού τους. Αυξάνουν την πυκνότητα στο συγκρότημα και κάνουν άλλη μια κεντρική επιλογή τους. Σε αντίθεση με ότι συνθίξεται, όπου το μεγαλύτερο μέρος του διαθέσιμου προϋπολογισμού πηγαίνει στα δευτερεύοντα στοιχεία και όχι στη δομή, οι Elemental επιλέγουν το εναπομείναν ποσό να κατευθυνθεί κυρίως στη δομή της κατοικίας (τον φέροντα οργανισμό και τους τοίχους, την πρόσβαση στους ορόφους κλπ) και στα στοιχεία της κατοικίας που δυσκολότερα μπορεί να τα φτιάξει ο κάτοικος μόνος του (π.χ. κουζίνα, μπάνιο). Έτσι, σχεδιάζουν

Εικόνες από τα Εργαστήρια που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού, με τη συμμετοχή των μελλοντικών κατοίκων

Κατόψεις διαφορετικών ορόφων με τις εν δυνάμει επεκτάσεις των κατοικιών

Αρχική κατάσταση του συγκροτήματος

και κατασκευάζουν ένα πυρήνα του σπιτιού, που αντιστοιχεί στο μισό του διαθέσιμου για την κατοικία χώρου και προβλέπουν συγκεκριμένο ανοικτό χώρο με άμεση πρόσβαση σε αυτόν, ίσου μεγέθους, που ανήκει σε αυτή την κατοικία και που μπορεί εν δυνάμει να επεκταθεί με εργασία και έξοδα του ιδιοκτήτη. Σε αυτή τη δεύτερη φάση, οι Elemental δεν έχουν αφήσει τους χρήστες μόνους τους, μιας και έχουν σχεδιάσει τις δυνατές επεκτάσεις και παρέχουν τεχνογνωσία για τους πιθανούς τρόπους.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα των επιλογών και του σχεδιασμού τους είναι το συγκρότημα κοινωνικών κατοικιών στο Quinta Monroy, στο Iquique της Χιλής. Αυτός ο σχεδιασμός τους προϋποθέτει μια συνολική θεώρηση της παγκόσμιας και τοπικής οικονομίας, αλλά διατηρεί παράλληλα την ευαισθησία στη γνώμη και στις ανάγκες των μελλοντικών χρηστών, μια και ενσωματώνει τη συμμετοχή τους στον σχεδιασμό, μέσω ειδικών Workshops...

Περισσότερα: <http://www.elementalchile.cl/>

Όλες φωτογραφίες είναι των Elemental από το συγκρότημα Quinta Monroy, στο Iquique της Χιλής

Το συγκρότημα με εμφανείς τις επεμβάσεις των κατοίκων

αρχιτέκτονες

αρχιτέκτονες της κρίσης; αρχιτέκτονες της θλίψης; αρχιτέκτονες της λήθης; αρχιτέκτονες του μνημονίου; αρχιτέκτονες της απόγνωσης; αρχιτέκτονες της καταστροφής; αρχιτέκτονες του αφανισμού;

αρχιτέκτονες της γνώσης, αρχιτέκτονες του πολιτισμού, αρχιτέκτονες της παιδείας, αρχιτέκτονες της ζήσης, αρχιτέκτονες του ανθρώπινου, αρχιτέκτονες του τοπίου, αρχιτέκτονες του τόπου, αρχιτέκτονες της συλλογικότητας

αρχιτέκτονες

ένα ακόμη έντυπο και λοιπόν;

στη μαζικότητα, στη συλλογικότητα, στο πλατύ μοίρασμα οι ιδέες δυναμώνουν, η κρίση συζητιέται, οριοθετείται, προσεγγίζεται, συνειδητοποιείται, τα βαρίδια ελαφρώνουν

τώρα πάνω στη συρρίκνωση, στο χαλασμό;

με τη σελίδα λευκή, με διάθεση για πειραματισμό, με την ιδέα για ένα περιοδικό εκείνων που σέβονται και αγαπάνε τη γνώση, τον τόπο, το χώρο, τη ζήση, την πόλη, την κατοίκηση

με μια αρχιτεκτονική που δημιουργεί, που φροντίζει, για το ουσιαστικό, θωπεύει τον άνθρωπο και τον αγακουφίζει

με αυτές τις αποσκευές στοχεύουμε στο όραμα, για έναν τόπο «δοχείο ζωής»

Η Συντακτική Επιτροπή

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

► **Διάλεξη από τους αρχιτέκτονες Fuensanto Nieto και Enrique Sobejano**

Η διάλεξη εντάσσεται στο πλαίσιο του κύκλου διαλέξεων «Πόλη Ευρώπη. Ισπανοί αρχιτέκτονες στην Αθήνα».

Μουσείο Μπενάκη, Κτήριο Οδού Πειραιώς
(20 Μαρτίου 2013, 19.30μμ)

ΕΚΔΗΛΩΣΗ

► **Υποτροφίες στην Ιαπωνία**

Το Πολιτιστικό Τμήμα της Πρεσβείας της Ιαπωνίας, φιλοξενούμενο από το Τμήμα Αρχιτεκτόνων ΑΠΘ, προσκαλεί κάθε ενδιαφερόμενο στην ενημερωτική εκδήλωση με θέμα τις σπουδές στην Ιαπωνία και τα Προγράμματα Υποτροφιών της Ιαπωνικής Κυβέρνησης Monbukagakusho (MEXT), οι οποίες χορηγούνται κάθε χρόνο σε Έλληνες φοιτητές και ερευνητές.

Για πληροφορίες της εκδήλωσης: www.arch.auth.gr
(27 Μαρτίου 2012, 10:00-12:00μμ)

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

► **5η Τριεννάλε Αρχιτεκτονικής**

Η Κοινωνική Επιχείρηση Πολιτισμού και Περιβάλλοντος Δ. Χανίων (ΚΕΠΠΕΔΗΧ) και το Κέντρο Αρχιτεκτονικής Μεσογείου (ΚΑΜ) διοργανώνουν την «5η Τριεννάλε Αρχιτεκτονικής», η οποία θα περιλαμβάνει έργα πραγματοποιημένα στην Κρήτη ή μελέτες της περιόδου 2009-2012. Η Τριεννάλε πραγματοποιείται με την υποστήριξη του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ, Τμήμα Χανίων στο Κέντρο Αρχιτεκτονικής της Μεσογείου (Μεγάλο Αρσενάλι), Ακτή Ενώσεως, Χανιά Κρήτης
(Έναρξη 20 Μαρτίου 2013)

► **3η DOMICATEC Δόμηση και Ανακαίνιση**

Επίσης, στον εκθεσιακό χώρο αλλά σε διαφορετικές αίθουσες θα συσχετίζονται μαζί της –τις ίδιες ημέρες– και δύο ακόμη εκθέσεις με συγγενές αντικείμενο:

- η ECOTEC - Τεχνολογίες Περιβάλλοντος και Φωτοβολταϊκά Συστήματα, και

- η 11η κλαδική έκθεση Ελληνικό Αλουμίνιο.

Metropolitan Expo, διεθνές αεροδρόμιο Ελευθέριος Βενιζέλος

(Διάρκεια 18-21 Απριλίου 2013)

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ

► **Αρχιτεκτονικός διαγωνισμός προσχεδίων για την ανάπλαση της Πλατείας Ελευθερίας στη Θεσσαλονίκη**

Αντικείμενο του διαγωνισμού είναι ο ανασχεδιασμός της Πλατείας ως χώρου περιπάτου και αναψυχής μέσω σύγχρονων, αρχιτεκτονικών και αστικών παρεμβάσεων, η απόδοση της Πλατείας στους πεζούς και ο μετασχηματισμός της σε είσοδο/πύλη της πόλης από τη θάλασσα, ο εμπλουτισμός του υφιστάμενου πρασίνου και η ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και της ιστορικής μνήμης της Πλατείας.

Επιδιώκεται η επιλογή της καλύτερης και πληρέστερης πρότασης από λειτουργική, αισθητική, τεχνική και οικονομική άποψη για την ανάπλαση της Πλατείας Ελευθερίας, με βάση τις απαιτήσεις της τέχνης, της επιστήμης και τις αρχές του βιοκλιματικού περιβαλλοντικού σχεδιασμού, προκειμένου να προκύψει συνολικό αποτέλεσμα με υψηλής ποιοτικής στάθμης, σύγχρονο και πρωτότυπο αρχιτεκτονικό χαρακτήρα.

Πληροφορίες: Δήμος Θεσσαλονίκης, Διεύθυνση μελετών αρχιτεκτονικών έργων
τηλ. 2310 296893 ή στο www.thessaloniki.gr
(Λήξη προθεσμίας υποβολής των μελετών 16 Απριλίου 2013 έως 14.00μμ)

► **Αρχιτεκτονικός διαγωνισμός ιδεών νέων αρχιτεκτόνων για τον σχεδιασμό των θέσεων κάδων απορριμμάτων και ανακύκλωσης του Δήμου Θεσσαλονίκης**

Σκοπός του διαγωνισμού είναι ο σχεδιασμός και η σήμανση των θέσεων των κάδων απορριμμάτων και ανακύκλωσης, καθώς και η αισθητική τους ένταξη ως στοιχεία του αστικού εξοπλισμού και η ευρύτερη λειτουργική και περιβαλλοντική αναβάθμιση του δημόσιου χώρου στον Δήμο Θεσσαλονίκης, μέσω ενός ολοκληρωμένου βιώσιμου προτύπου συλλογής και αποκομιδής απορριμμάτων, ενισχύοντας ταυτόχρονα την ανακύκλωση και την περιβαλλοντική συνείδηση σε πολίτες, κατοίκους και επισκέπτες.

Πληροφορίες: Δήμος Θεσσαλονίκης, Διεύθυνση μελετών αρχιτεκτονικών έργων
τηλ. 2310 296893 ή στο www.thessaloniki.gr
(Λήξη προθεσμίας υποβολής των προτάσεων Δευτέρα 22 Απριλίου 2013 έως 14.00μμ)

ΒΙΒΛΙΑ

► **Ο κόσμος του Εμμανουήλ Βουρέκα**

Η καθ. Μάρω Καρδαμίτση-Αδάμη στο βιβλίο αυτό παρουσιάζει το έργο και τα κτήρια του Ε. Βουρέκα που ενώ αποτελούν τοπία για την πρωτεύουσα, εντούτοις δεν είναι πολλοί αυτοί που γνωρίζουν το όνομα του δημιουργού τους
Εκδόσεις Μέλισσα σε συνεργασία με το Μουσείο Μπενάκη, 2012, 256 σελ.

► **Δημήτρης Μανίκας: Αρχιτεκτονική 1968-2012**

Το βιβλίο για τον Δημήτρη Μανίκα αποτελεί την πρώτη μονογραφία που εκδίδεται στην Ελλάδα για αυτόν. Συμπεριλαμβάνει κείμενα των: Ανδρέα Γιακουμακάτου, Markus Kristan, Judith Eibmayr, Roland Rainer, Patricia Zacek, Jan Tabor, Dieter Schrage, Tobias G. Natter, Wolfgang Hilger
Εκδόσεις Καπόν, 2012, 216 σελ.

► **νεολαία.ww.δημοσιος χωρος****Άτακτες συναθροίσεις + λοξές διελεύσεις**

Στο βιβλίο γράφουν οι: Iain Borden, Rachel, Κυριακή Τσουκαλά, Χαρίκλεια Παντελίδου, Μαρία Δανιήλ, Claudio Conenna, Νικόλαος Ίων Τερζόγλου, Σωτήρης Χτούρης, Αναστασία Ζήση.
Εκδόσεις Επίκεντρο, 2012, 202 σελ.

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΑΜΕ

► **Η Πόλη και οι Πολίτες: Μια συζήτηση με τον Richard Sennett**

(21 Ιανουαρίου 2013 19:00, Μικρή Σκηνή Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών)

Η εκδήλωση εντασσόταν στον κύκλο *Παγκόσμια πόλη - Ξανασκέψου την Αθήνα*

Για τον διάσημο κοινωνιολόγο, –ο οποίος στο τέλος της εκδήλωσης δήλωσε αναρχικός εκ πεποιθήσεως–, συγγραφέα του βιβλίου *Η τυραννία της οικειότητας*, τέσσερεις είναι οι όροι με τους οποίους μπορούμε να προσεγγίσουμε εργαλειακά τις σύγχρονες πόλεις:

- Διάλογος με το όριο VS μεθόριος
- Υποθετικός λόγος και ευκτική διατύπωση θέσεων VS οριστική εξαγγελία
- Άτυπο VS αυστηρά καθορισμένη τάξη
- Ενσυναίσθηση VS συμπάθεια

Θα επανέλθουμε δριμύτεροι...